

Telefonanlæg i Nybygninger

C. E. Krarup

Tidsskrifter

Meddelelser fra Akademisk Arkitektforening AA 1900 - 1901

1900

TELEFONANLÆG I NYBYGNINGER.

Efterhaanden som Tekniken gaar fremad paa de forskellige Punkter, bliver der flere og flere Ting at tage Hensyn til for d'Hrr. Architekter. At man nu i Stedet for de gammeldags Skorstene maa tegne Ventilationsskorstene med mange særlige Hensyn, og at man i en moderne Lejlighed ved Samraad med vedkommende Ingeniører paa Forhaand maa udtænke de mest praktiske Maader at indrette og beregne Plads til alle de mange Kanaler, Rørledninger, Faldrør o. l., som nu kræves, for at Opvarmning, Ventilation, Vand, Gas, Lysledninger, Vandklosetter og hvad det altsammen hedder kan indrettes baade praktisk og æstetisk tilfredsstillende, det er Architekterne snart vant til. Men der er et ingenlunde uvigtigt Hensyn, som hidtil synes ganske at være undgaaet Architekternes Opmærksomhed, og det er Hensynet til Anbringelse af *Telefonledninger* samt elektriske *Uhrledninger* o. l.

Naar en Bygning er helt færdig, Vandklosetter og elektrisk Lys o. s. v. indrettet og i Stand, saa flytter Beboerne ind, og saa melder de til Telefonselskabet (eller Statstelefonen), at nu skal der være Telefoner der og der. Da Telefonerne nu ere meget billige, skal jo saa godt som hver eneste Lejlighed have sin Dobbeltledning til Centralen, mange Kontorer to eller tre. Saa kommer Telefoningeniørerne eller Telefonformændene og lader først samtlige Husets Skorstene og nogle af Naboejendommenes garnere med en eller to Skorstensvinkler, hver med to Porcellænsisolatorer. For at udføre dette Arbejde maa Arbejderne ofte passere flere Tørreløfter eller Pulterkamre, hvilket ikke er særlig behageligt for Husmødrene. Disse Telefonmennesker har ofte, naar det drejer sig om forbipasserende Ledninger, megen Vanskelighed ved at opnaa Husejernes Tilladelse til at pynte alle disses Skorstene og Gavle med Isolatorer. For Statstelefonens Vedkommende hjemler imidlertid Loven af 11. Maj 1897 (mærkelig nok) ligefrem Ret til saaledes at anbringe Traade; og ogsaa Telefonselskabet opnaar næsten altid Tilladelsen, thi saa længe Husejerne ikke vil gøre det mere bekvemt, indser de dog i Reglen, at de omtalte Genstande er aldeles nødvendige. Nu om Stunder kan man jo næsten daarliger undvære en Telefon i en Lejlighed end et Vandkloset. Men en Uge efter, at man vel har sluppet Telefonarbejderne, gentager ganske den samme Historie sig med Arbejderne fra »Dansk Normal Tid«, der kræver en Traad til hvert Uhr fra deres Central.

Architekterne burde paa Forhaand have deres Opmærksomhed henvendt paa disse Anlæg lige saa vel som paa alle de i Indledningen nævnte. Det bedste vilde ganske vist være, om alle Telefonledninger og Uhrledninger til de enkelte Abonenter førtes underjordisk ligesom Vand-, Gas- og Lysledningerne og ligesom Hovedtelefonledningerne. Men vi maa regne med de forhaandenværende Forhold. Her i Kjøbenhavn lader det sig for Tiden ikke gøre. Derimod burde der paa hver ny Ejendom opsættes et *Telefonstativ* med et rigeligt Antal Isolatorer. Hvis man vil undgaa alle de omtalte Skorstensvinkler, maa man beregne Stativet til et noget større Antal Dobbeltledninger (to Isolatorer for hver Dobbeltledning), end der er Lejligheder i Huset. Dernæst maa man regne en Uhrledning (en Isolator) for hver Lejlighed, thi man ved jo aldrig, om der ikke kommer en Lejer, som ønsker Normaluhr. Og hvis man er meget forudseende, vilde der i vore Tider

virkelig ikke være noget latterligt i endnu at reservere mindst en Isolator til for hver Lejlighed, thi der kan meget godt om faa Aar melde sig en ny Opfindelse, som ingen tænker paa nu. Hvem tænkte for 5 Aar siden paa Uhrledninger? Eller for 20 Aar siden paa Telefonledning til hver Lejlighed? Men foruden de nævnte Isolatorer efter Lejlighedernes Antal er det aldeles nødvendigt at indrette til et rigeligt Antal ekstra Isolatorer (alt efter Bygningens Beliggenhed) til forbi-passerende Traade, da man ellers blot opnaar, at de fæstes til Skorstenene ligesom nu. Det omtalte Stativ kan forøvrig godt konstrueres saaledes, at det let kan udvides uden derfor at blive grimmere, i hvilket Tilfælde man ikke behøver at være slet saa flot til at begynde med; men denne Udvidelse bør overvejes og forberedes straks ved Opførelsen.

Et saadant Stativ kan lige saa godt som enhver anden teknisk Nødvendighed tegnes saaledes, at det ikke synes fremmed der, hvor det hører hjemme. Men det er ingenlunde ligegyldigt, hvorledes et saadant Stativ indrettes. Hvis det skal indrettes til Telefontraade alene, maa det altid have et lige Antal Isolatorer, da der (i Kjøbenhavn) fremtidig kun benyttes Dobbeltledninger; men disse maa altid anbringes to og to ved Siden af hverandre, altsaa et lige Antal i hver vandret Række paa Stativet. Endvidere er det ikke ligegyldigt, hvorledes Stativets Plan er vendt; dette afhænger af, hvilken Hovedretning de forskellige Telefontraadsgrupper (og Uhrledninger) har over Tagene i Bygningens Nærhed. Maaske kan det være nødvendigt at opføre Stativet i Vinkelform. Men der er endnu flere Ting at tage Hensyn til. Da der eventuelt kan komme et ensidigt Træk af et svært Bundt Traade, maa Stativet afstives særlig forsvarligt mod Spær eller Hanebjælker. Og endelig maa Stativet have en saadan Konstruktion, at man paa betryggende Maade (uden Afledning for Elektriciteten) kan føre Traade fra de enkelte Isolatorer ned til de forskellige Lejligheder. En Gæne ved et Stativ som det nævnte vilde opstaa ved den saakaldte »Syngen« af Traadene, naar det blæser. Men denne Ulampe kan hæves ved Anbringelse af en »Lyddæmper« paa hver Traad, blot bestaaende af en Traadspiral, der let paasættes af paagældende Selskab og paa dettes Bekostning.

Som et Eksempel paa, hvorledes et saadant Stativ kunde varieres efter Husets Udseende, skal jeg nævne, at man i visse Tilfælde vil kunne anvende en enkelt, lang Række Isolatorer langs Tagryggen. Ogsaa naar det gælder om en enkeltliggende Villa, som skal have Telefon, burde det herefter være Architekten, som, naar han tegnede Huset, bestemte, hvorledes de to Porcellænsindretninger skulde indgaa i det arkitektoniske Hele, medens det nu er Telefonfolkene, som efter deres Forgødtbefindende anbringer en Skorstensvinkel.

Jeg kommer nu til den anden Side af Sagen: de indvendige Anlæg. Som det hidtil har været, har man for at komme fra Tagene ind i Huset med Traadene maattet lade disse klatre fra Skorsten til Skorsten og har saa maattet føre dem tværs over Gaarden og ned langs med Murene til et Vindue i vedkommende Lejlighed. En saadan Gaard i et ældre Hus, f. Eks. i Gammelholmskvarteret, er ofte dekoreret med Snesevis af Traade paa langs og paa tværs, anbragte paa Porcellænsisolatorer, men altid opsatte en efter en og altid kun efter de praktiske Formaa's Krav, aldrig med æstetiske Hensyn. Alle disse Traade kunde undgaa, naar man fra det omtalte Stativ paa Taget ved Bygningens Opførelse straks trak

de fornødne Dobbeltledninger indvendig i Huset ned til hver Lejlighed (til større Kontorer maaske to eller tre) hen til de Steder, hvor Telefonen passende kunde anbringes, eller saaledes, at der blev gjort parat til at anbringe den flere Steder efter Valg. Ligesaa maatte man straks føre Uhrledninger ned. Det er imidlertid ikke ligegyldigt, hvorledes saadanne indvendige Ledninger anbringes. De to Traade i en Telefon-Dobbeltledning bør altid snos for at undgaa Induktion, fremmed Tale, Ringning eller Støj i Telefonen — eller de bør dog i det mindste lægges ganske tæt sammen. Ligesaa maa man være forsigtig, naar der samtidig skal anbringes elektriske Lysledninger. Telefontechniken er en Ting for sig; ligesaa lidt som Telefoningeniørerne indlader sig paa Lysanlæg, ligesaa lidt har Ingeniørerne for Lysinstallation som saadanne Kendskab til de nyere Finesser ved Telefonanlæg. En af disse Finesser er, at der for hver Luftledning skal udvælges en passende Plads for de smaa, sorte Kasser med Smeltesikringer og Lynafledere (noget helt andet end Lynafledere paa Tage), som nu anbringes paa hver eneste Abonnentledning for at undgaa Fare for Antændelse, naar en Telefontraad falder ned paa en elektrisk Sporvognsledning, eller ved Lynnedslag.

At man ved alle de nævnte Anlæg paafører Husets Ejer en Udgift, som ellers skulde bestrides af vedkommende Selskaber (men i hvilket Forhold?), synes mig mindre væsentligt, naar man i saa høj Grad skaaner Husets Udseende, baade det udvendige og det indvendige.

Det er muligt, at nogle af eller alle de her nævnte Hensyn allerede er tagne ved nogle Bygninger af forudseende Architekter. Gennemgaaende er det sikkert ikke Tilfældet for Tiden. Og dog tror jeg, at man ved at følge de her givne Vink kunde skaane mange Skorstene og Gaardfaçader og undgaa mange Ærgrelser ved Anbringelse af Telefonledninger i nymonterede Værelser. Vilde det ikke være tidssvarende, om man paa lignende Maade, som man nu averterer med Lejligheder med Centralvarme, W. C., elektrisk Lys, Elevator, Jærnpengeske i Herreværelserne o. s. v., kunde sætte: »med Telefon- og Uhrledning indlagt«?

C. E. KRARUP,
Cand. polyt., Ingeniør.

ARCHITEKTMØDET I JÖNKÖPING

DEN 6., 7. OG 8. JULI 1901.

Ved Professor WRANGELS venlige Imødekommenhed se vi os i Stand til nedenstaaende at bringe den smukke Hilsen til de Danske, han improviserede paa Sejldalsen over Vettern.

Ja, väl har Sverige äran fått
För hvad vi har haft ljuft och godt;
Och många vackra skälars rad
Vi hört, ty »dagen varit glad«.
Men nu att dricka är min lust
För gamla *Danmarks* kust.

Det landet mången glädje gjort
Åt Sveriges son, i smått och stort,
Det stått oss bi, och ofta nog

Det visat först den väg man tog.
Thy tackom vi med drufvans must
Vår bror på *Danmarks* kust.

Det land är rikt, det land är godt,
Det landet många vänner fått;
Dess flit af järn, dess snille käckt
Har också vår beundran väckt.
Och därför dricka är vår lust
För gamla *Danmarks* kust.